

ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

μέρος πρώτο

Αντιγόνη Παρούση

Κουκλοθέατρο

θέατρο
με ήρωες κούκλες....

Το κουκλοθέατρο χρησιμοποιήθηκε για να πει αυτά που οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να πουν, ούτε καν ως ηθοποιοί επί σκηνής. Έτσι, κατά καιρούς, ανέλαβε έναν ρόλο αντιεξουσιαστικό, επαναστατικό, έναν ρόλο δριμύτατης κοινωνικής κριτικής

- Το παραδοσιακό κουκλοθέατρο του κάθε τόπου λαού το χαρακτηρίζεται κυρίως από μια διαφορετική εποχή και μια ξεχωριστή τεχνική, για παράδειγμα Κούκλες Βυργακού Ιαπωνία/ ο φασουλής οι σκιές βαγιάν κιουλίτ Ινδία
- Το σύγχρονο κουκλοθέατρο δανείζεται και μετασχηματίζει τις παραδοσιακές τεχνικές πατάει σε αυτές και στήνει πολυθεάματα) χρησιμοποιώντας στο ίδιο θέαμα μια ποικιλία τεχνών (χορός/δραμα/μουσική /ακροβατικά) και μια ποικιλία τεχνικών (σκιά, μαύρο θέατρο, θεατρικές κούκλες) με στόχο την καλύτερη απόδοση της Ιδέας που βρίσκετε πίσω από την κάθε παραγωγή.
- Δεν θα σταθώ όμως πολύ στη ιστορία ή στις πολλές και διαφορετικές τεχνικές/ παρόλο ότι πιστεύω για όσους από εσάς θέλουν να σταθούν και να γνωρίσουν λίγο καλύτερα αυτή την τέχνη ότι για να γεννήσω κάτι νέο πατάω πάντα στη γνώση του παλιού...
- Κι ένα δεύτερο είμαστε μια χώρα με παράδοση στο θέατρο σκιών και συγκεκριμένα στον καραγκιόζη, το κουκλοθέατρο (αν εξαιρέσουμε τους Αρχαίους μας προγόνους , δηλ. τις πρώτες πήλινες αρθρωτές κούκλες βρίσκονται στο μουσείο της Κρήτης)
- Εμφανίζεται ως ένα λαϊκό δρώμενο στα πανηγύρια και καρναβάλια ο γνωστός Φασουλής/Περικλής , και σαν θέαμα παιδικό με τον Ακίλογλου στην Αντίσταση, με τον Γ. Ρώτα στη ΧΑΝ με τις μαριονέτες στο Ζαπείο, τον Μπάρμπα Μυτούση.....

Κλασικοί ήρωες

Punch & Judy,

Οι χαρακτήρες πρωτοεμφανίστηκαν στην Αγγλία (1662) Με προέλευση από την Pulcinella της commedia dell'arte και σύντομα τον οικιοποιήθηκαν με την ονομασία Punch. Άλoτε ως μαριονέτα, εμφανίστηκε σε παραστάσεις κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα, (και κούκλα γάντι). Προς το τέλος του 18ου αιώνα, ο Punch ως γάντι μαριονέτα άρχισε να εμφανίζεται στους δρόμους του Λονδίνου. Η πρώτη τέτοια εμφάνιση που έχει καταγραφεί ήταν το 1785

Ανατολικός κόσμος

Το παραδοσιακό κουκλοθέατρο του κάθε τόπου, λαού χαρακτηρίζεται κυρίως από μια διαφορετική εποχή και μια ξεχωριστή τεχνική, για παράδειγμα

Η κινέζικη κουκλοθεατρική παράδοση αρχίζει γύρω στο 2.000 π.Χ. με το πιγίγκ ξι (Pi-ying Xi), το θέατρο των σκιών του φαναριού, που εξελίχθηκε στο γνωστό μέχρι σήμερα κινέζικο θέατρο σκιών

Οι πρώτες κούκλες βρέθηκαν σε τάφους γύρω στον 3^{ος} αιώνας πχ

wayang kulit
Ινδονησία

Τα θέατρα σκιών διαφορετικών τύπων είχαν τεράστια απήχηση στην Ασία και στην Ανατολή, πολύ πριν εμφανιστούν στην Ευρώπη. Χαρακτηριστικά, το βαγιάνγκ κούλιτ (wayang kulit) της Ιάβας (Osnes 2001b, Baird 1973, Δαμιανάκος 1993)

είναι ένα θέαμα με ηλικία χιλίων ετών. Ο παραδοσιακός τρόπος φωτισμού της παράστασης βαγιάνγκ είναι η χρήση μιας λάμπας με λάδι καρύδας ή ενός μπλενκόνγκ (blencong) που κρεμούσαν πάνω από το κεφάλι του χειριστή.

Το τυπικό αυτό σκεύος (μπρούντζινο ή ορειχάλκινο κύπελλο) δίνει μια σχετικά μεγάλη φλόγα ύψους από οκτώ μέχρι δώδεκα εκατοστά. Η φλόγα μεταμορφώνει τις φιγούρες σε μαγικές σκιές. Καθώς τρεμοπαίζει, οι φιγούρες μοιάζουν να παίρνουν πνοή, οι ήρωες να αλλάζουν σχεδόν θέση και να αναπνέουν. Το μοναδικό ύφος της παράστασης οφείλεται και στον ίδιο τον εξοπλισμό μπλενκόνγκ. Ο παραδοσιακός στόχος του βαγιάνγκ ήταν μέσα από τις πολύωρες παραστάσεις να μεταδώσει στο κοινό το φιλοσοφικό και θρησκευτικό του περιεχόμενο

Για να βοηθήσουν να κατευθυνθεί το φως στο κέντρο της σκηνής συχνά σχεδιάζουν το blencong σε σχήμα γκαρούντα ή αετού· το στόμιο παριστάνει το κεφάλι και τον λαιμό του πουλιού, το κύπελλο το σώμα, ενώ δύο κάτοπτρα σε σχήμα ανοιγμένων φτερών οδηγούν το φως προς την οθόνη.

Wayang Golek

Αν ο κουκλοπαίκτης στην Ευρώπη κατείχε συνήθως μια χαμηλή θέση κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, στην Ανατολή, όπως για παράδειγμα στην Ινδονησία και ιδιαίτερα στη Μαλαισία, τον σέβονται σαν άγιο. Ο νταλάνγκ είναι ο «σοφός» καλλιτέχνης που γνωρίζει και υπερέχει σε πολλά και διαφορετικά πράγματα. (Bernard 1982: 65). Πρέπει να χειρίζεται πάνω από 150 φιγούρες, γνωρίζοντας καλά τη φύση και το συμβολισμό τους, να είναι ικανός να τις κατευθύνει, να έχει φωνητικές ικανότητες, να δημιουργεί τη φαντασίωση των διαλόγων, και ταυτόχρονα να είναι ένας ποιητής, να αυτοσχεδιάζει για να ικανοποιήσει το γούστο του κοινού στα διαλείμματα. Οι νταλάνγκ παρουσιάζουν τα παλιά έπη της Ινδίας Μαχαμπхарάτα και Ραμαγιάνα, τα οποία εισήγαγαν στη Μαλαισία, την Ινδονησία, την Καμπότζη και την Ταϊλάνδη, Ινδοί κατακτητές και έμποροι (Foley 2009b).

Ταϊλάνδη Nang Yai

Το θέατρο σκιών είναι στην Ταϊλάνδη μια από τις αρχαιότερες παραδόσεις. Ορισμένοι μάλιστα υποστηρίζουν ότι το “ Nang yai” είναι ο πρόδρομος του χορού. Είναι ένα θέατρο σκιών με μεγάλες δερμάτινες φιγούρες που τις κινούν οι χορευτές κυρίως μπροστά από ένα άσπρο τεντωμένο πανί, με συνοδεία ζωντανής μουσικής.

Η πρωτοτυπία του θεάτρου σκιών της Ταϊλάνδης οφείλεται στο γεγονός ότι δεν έχει χάσει τον ιερατικό του χαρακτήρα. Στην Ταϊλάνδη το θέατρο “ Nang yai”, το συναντάμε σε τρεις περιοχές: Οι θίασοι έχουν πάρει το όνομα της αντίστοιχης μονής της Wat Khanon, στη Ratchaburi, της Wat Sawang Arom στην περιοχή Singburi, και της μονής Wat Ban Don στη Rayong.

Στη Μονή Wat Ban Don, μετά από 50 περίπου χρόνια που είχε σταματήσει η μαθητεία, σε μια προσπάθεια διατήρησης της παράδοσης άρχισε ξανά η εκμάθηση της τέχνης σε παιδιά, τα οποία έχουν δημιουργήσει ομάδα και δίνουν παραστάσεις.

Βιηρακου Ιαπωνία

Κούκλες Βουνρακού Ιαπωνία

Για τέσσερις περίπου αιώνες το μπουνακού υπήρξε η κύρια μορφή θεάτρου στην Ιαπωνία. Πριν καθιερωθεί ο όρος αυτός, η παράσταση με κούκλες ονομάζονταν νίνιο ζορούρι, δηλαδή αφήγηση της ιστορίας με κούκλες. Περί το δεύτερο μισό του 17^{ου} αιώνα οι αφηγητές ιστοριών, οι μουσικοί, και οι κουκλοπαίκτες συνεργάστηκαν στην ανάπτυξη του κουκλοθέατρου

Η κυρίαρχη ιδέα στο μπουνακού είναι ότι ο κουκλοπαίκτης πρέπει να αφιερώνει τη ζωή του σ' αυτό.

Ο μαθητευόμενος οφείλει να συγκεντρώσει πολλές ικανότητες για να αποκτήσει αξιοσέβαστο όνομα (πολλά χρόνια μαθητείας).

Η μαθητεία ξεκινάει με βοηθητικές δουλειές στα παρασκήνια.

Ο μαθητευόμενος είναι βοηθός κατά τη διάρκεια της παράστασης, δίνοντας τα μικροαντικείμενα ή βοηθώντας στα σκηνικά.

Το παρασκήνιο παίζει το ρόλο του σχολείου, καθώς εκεί μαθαίνει παρατηρώντας τις κινήσεις των δασκάλων του, ακούει την αφήγηση και μαθαίνει τα έργα του ρεπερτορίου.

Όταν κριθεί έτοιμος να μπει στη δεύτερη φάση της εκπαίδευσης, θα ξεκινήσει με τον χειρισμό των ποδιών μιας κούκλας με μικρό ρόλο (περίπου 10 χρόνια θα μείνει στο χειρισμό των ποδιών διάφορων ρόλων, 10 με 15 χρόνια στον χειρισμό του αριστερού χεριού, και άλλα 10 μέχρι να αναγνωριστεί ως ώριμος κουκλοπαίκτης).

Κατά τη διάρκεια της μαθητείας, ο εκπαιδευόμενος δεν λαμβάνει καμιά τυπική οδηγία. Ο μαθητευόμενος πρέπει να «κλέψει την τέχνη» από τον δάσκαλό του. Αυτό που αναπτύσσει όλα αυτά τα χρόνια είναι η πολλαπλή ικανότητα να δουλεύει πολλούς τύπους ρόλων και η ετοιμότητα και ικανότητά του να προσαρμόζεται σε διαφορετικούς δασκάλους (Bungoro 1990)

Οι κούκλες μπουνακού, έχουν ύψος περίπου 75 εκατοστά. Τα κεφάλια κατασκευάζονται με ειδική επεξεργασία, είναι λεία με χαρακτηριστικά που κινούνται. Τα μάτια, τα φρύδια και με ειδική συνδεσμολογία τα χέρια διαμορφώνουν κούκλες ικανές να εκφράσουν ένα ευρύ φάσμα συναισθημάτων. Η τεχνική του μπουνακού έγινε πολύ δημοφιλής από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Στις μέρες μας είναι ένας πολύτιμος λαϊκός θησαυρός

Karakuri puppet

Karakuri puppet

Οι μαριονέτες Karakuri ή στα Ιαπωνικά Karakuri Ningyō (からくり人形) είναι παραδοσιακά ιαπωνικά μηχανοποιημένα αυτοματοποιημένα θαύματα που έγιναν αρχικά από τον 17ο και τον 19ο αιώνα.

Όπου η λέξη Karakuri σημαίνει "τέχνασμα" ή "μηχανισμοί" στα Ιαπωνικά.

Τα αυτόματα σχεδιάστηκαν μόνο για καθαρή ψυχαγωγία. Το σκαλισμένο ξύλο, τροφοδοτείται από βάρη από ελατήρια πληγών όπου κάθε δράση της μικρής μαριονέτας ελέγχεται από ένα σετ από δοντιών και μοχλών. Υπάρχουν και οι τρεις κύριοι τύποι Karakuri και αυτό εξαρτάται από το πού θα χρησιμοποιηθεί η μαριονέτα.

Το Butai Karakuri ή το σκηνικό karakuri χρησιμοποιήθηκαν κυρίως στα θέατρα, ενώ το Zashiki Karakuri (βίντεο παραπάνω) ήταν μικρότερες μαριονέτες που χρησιμοποιούνται κυρίως στα σπίτια.

Και τέλος το Dashi Karakuri, που χρησιμοποιείται ακόμα στις μέρες μας, είναι μαριονέτες που χρησιμοποιούνται για να αναπαράγουν παραδοσιακούς μύθους και θρύλους που χρησιμοποιούνται σε θρησκευτικά πανηγύρια.

Hachioji Kuruma Ningyo Puppet

Η θεατρική ομάδα Hachioji Kuruma Ningyo Puppet είναι στην οικογένεια του ιδρυτή του κουρού κουρτίνας kuruma ningyo από την εφεύρεσή της. Το Kuruma ningyo είναι ένα μοναδικό στυλ κουκλοθέατρου, το οποίο αναπτύχθηκε στην Ιαπωνία τον 19ο αιώνα στην περιοχή Hachioji του Τόκιο. Οι καλλιτέχνες παίζουν, ενώ κάθεται σε ένα μικρό ξύλινο κουτί με τροχούς (ή, rokuro kuruma). Σε αντίθεση με το πιο ευρέως γνωστό στυλ ιαπωνικού κουκλοθέατρου που είναι γνωστό ως bunraku, το οποίο απαιτεί από τρεις μόνιμους μαριονέτες να χειραγωγήσουν μια ενιαία μαριονέτα, η χρήση του rokuro kuruma επιτρέπει σε έναν μόνο μαριονέτα να διαχειρίζεται μία μαριονέτα. Αυτή η καινοτομία επιτρέπει πιο δυναμικές παραστάσεις, καθώς ο ερμηνευτής μπορεί να κινηθεί με ευελιξία και από κοινού με τη μαριονέτα.

Nishikawa Koryu V - Μαριονέτα Γεννημένος και μεγάλωσε στον κόσμο των παραδοσιακών ιαπωνικών κουταβιών, ο Nishikawa Koryu V άρχισε να μελετάει το kuruma ningyo όταν ήταν δεκατριών ετών. Έχοντας το όνομα του ερμηνευτή στα τέλη του 19ου αιώνα που ανέπτυξε αυτό το καινοτόμο στυλ κουκλοθέατρου, ο Nishikawa Koryu V είναι ο διευθυντής πέμπτης γενιάς του συγκροτήματος Hachioji Kuruma Ningyo Puppet Theatre. Το 1996, η ομάδα διορίστηκε ένα άυλο λαϊκό έθιμο πολιτιστικό στοιχείο από την ιαπωνική κυβέρνηση.

Βιετνάμ Μαριονέτες στο νερό

στο Βιετνάμ παρακολουθούν ένα μοναδικό είδος κουκλοθέατρου που εκτελείται στο νερό.

Οι κουκλοπαίκτες βρίσκονται μέσα στο νερό και από εκεί κινούν τους πρωταγωνιστές. Μια παραδοσιακή βιετναμέζικη ορχήστρα παίζει κατά τη διάρκεια της παράστασης, ενώ τραγουδιστές τραγουδούν την ιστορία της παράστασης. Τα θέματα προέρχονται από την καθημερινή ζωή στο Βιετνάμ αλλά και από παραμύθια και θρύλους.

Οι μαριονέτες είναι κατασκευασμένες από ξύλο, με ειδική επικάλυψη που προσφέρει στεγανότητα. Κάθε μαριονέτα είναι περίπου 70 εκατοστά και ζυγίζει 9-14 κιλά.

Οι ελιγμοί και οι κινήσεις τους, ανάλογα με το πόσο δύσκολοι είναι, μπορεί να γίνονται από 2 ή 3 άτομα, ενώ τα κόλπα τους διατηρούνται ως επτασφράγιστο μυστικό για αιώνες

Μαριονέτες της Αφρικής

Και λίγο για την ιστορία

Στη ρωμαϊκή εποχή, ιερείς στους ναούς χρησιμοποίησαν πήλινα αγαλματίδια με κινητά μέλη. Κάποια βρέθηκαν σε σαρκοφάγους, όπως η περίφημη *ryra* με αρθρωτά μέλη που βρέθηκε στον τάφο της *Crepereia Tryphena*.

Συγγραφείς όπως ο Μ. Αυρήλιος αναφέρονται σε κούκλες που συμμετείχαν σε παραστάσεις, τις ονομαζόμενες *sigilla* ή τις *ligeolae hominum figurae*.

Στο Βυζάντιο, το κουκλοθέατρο περιθωριοποιείται ακόμα περισσότερο. Οι περισσότερες κούκλες έχουν αρθρωτά μέλη, όπως τα νευρόσπαστα της αρχαιότητας, και χρησιμοποιούν και τις αντίστοιχες ονομασίες, όπως περιγράφει ο Φαίδων Κουκουλές.

«Στα πανηγύρια, πολύ διαδεδομένα κατά τους πρώιμους και ύστερους βυζαντινούς χρόνους, δεν έλειπαν οι πλανόδιοι χειριστές νευρόσπαστων, οι οποίοι έδιναν παραστάσεις στη μέση του δρόμου, με θέματα τα οποία αντλούσαν από τη μυθολογία και τα Ομηρικά έπη».

Μεσαίωνας. Η κούκλα και η Καθολική Εκκλησία

Στον Μεσαίωνα, το θέατρο χάνει τον κοσμικό του χαρακτήρα και γίνεται εργαλείο για την αναπαράσταση του θείου δράματος μέσα στις εκκλησίες. Η Καθολική Εκκλησία χρησιμοποιεί αγαλαμάτια που κινούνται με απλούς ή πολύπλοκους μηχανισμούς.

Η απομάκρυνση από την Εκκλησία στρέφει τον άνθρωπο στην εξερεύνηση του εαυτού του. Επιπλέον, η φιλοσοφική θεώρηση που τάραξε τα νερά της εκκλησιοκρατούμενης μέχρι τότε μεσαιωνικής κοινωνίας, ο ουμανισμός, αντιμετωπίζει τον άνθρωπο σαν αγαθό της φύσης, σε αντίθεση με τη χριστιανική άποψη που θεωρούσε τον άνθρωπο «εξαρχής αμαρτωλό» ον που πρέπει να λυτρωθεί

Επιστρέφει στον κωμικό του χαρακτήρα και πραγματεύεται περισσότερο ζητήματα που αφορούν τον άνθρωπο και τη ζωή του.

Στη δυτική Ευρώπη, οι μίμοι σμίγουν με τους τροβαδούρους και τους ζογκλέρ για να διασκεδάσουν τους άρχοντες και τους φεουδάρχες κατά τη διάρκεια των συμποσίων τους. Οι μίμοι επιβιώνουν στο Βυζάντιο μέχρι την πτώση του, και εξαπλώνονται και σε άλλες περιοχές. Μπορούμε να πούμε ότι η τέχνη τους αναπαριστά ρεαλιστικά την ίδια τη ζωή. Όταν η Εκκλησία αντιλαμβάνεται ότι το κουκλοθέατρο δεν μπορεί να εξυπηρετήσει τις ανάγκες της, αλλά αντίθετα γίνεται επικίνδυνο καθώς υπηρετεί τις νέες αξίες της εποχής, το διώχνει τελείως από τους κύκλους της, το απορρίπτει και το καταδιώκει. Ο καταπιεσμένος από τη θεοκρατική αντίληψη της ζωής άνθρωπος θα αντιδράσει για να ξεφύγει απ' αυτή τη μακρόχρονη περίοδο φόβου. Γίνεται έκδηλη η ανάγκη των λαϊκών στρωμάτων να επιστρέψουν στην αρχέγονη ομαδική διασκέδαση και στην ύλη, στο σώμα και τις απολαύσεις του, στο φαλλικό, το τερατόμορφο και το κωμικό, αποδιώχνοντας με τον τρόπο αυτό την ηθική της μεσαιωνικής εκκλησίας και αναβιώνοντας το γκροτέσκο.

Λαϊκό θέατρο και αισθητικές αναζητήσεις

Έχουμε λοιπόν δυο ρεύματα: το ένα αντικαθιστά τη θεία δύναμη με την τεχνολογία, και είναι αυτό των ανθρωποειδών και των αυτόματων που θα βελτιώνονται διαρκώς παρακολουθώντας την εξέλιξη της τεχνολογίας. Το άλλο, χρησιμοποιώντας τη μαριονέτα, θα αντικαταστήσει τη θεία δύναμη με την κοινωνική και πολιτική σάτιρα, ισχυρό όπλο στον αγώνα υπέρ των ανθρώπινων δικαιωμάτων (Πούχνερ 1989: 49).

Το δεύτερο αυτό ρεύμα ακολουθεί διαφορετικές διαδρομές. Άλλοτε περιπλανιέται στα πανηγύρια από γυρολόγους καλλιτέχνες που δεν χαίρουν καμιάς εκτίμησης, άλλοτε πάλι γίνεται έργο τέχνης για τη διασκέδαση των παιδιών. Ιταλοί γλύπτες και αρχιτέκτονες του 17^{ου} αιώνα κατασκευάζουν ολόκληρα κουκλοθέατρα για το σπίτι, τα οποία διαθέτουν μηχανισμό, κούκλες και διακόσμηση, και το καθένα είναι ένα ολοκληρωμένο καλλιτεχνικό έργο -συνηθισμένη είναι η ιταλική όπερα (Leydi 1982).

Από τον 16^ο έως και τον 18^ο αιώνα τα πανηγύρια ήταν προνομιούχος χώρος, γιατί επιτρεπόταν στους συμμετέχοντες να χρησιμοποιούν διάφορα μέσα θεάτρου για τη διαφήμιση των εμπορευμάτων τους. Η παρουσίαση των εμπορευμάτων με κούκλες ήταν πολύ επικερδής, έτσι πολλοί τσαρλατάνοι άλλαξαν επάγγελμα και έγιναν κουκλοπαίκτες. Οι πιο διάσημοι κουκλοπαίκτες της Ευρώπης είχαν ως κύριο επάγγελμα το βγάλσιμο των δοντιών. Αυτό ήταν το επάγγελμα του Γάλλου Brioché (Polichinelle), του Αυστριακού Johann Anton Stanitaky (Hanswurst) και του Mourget (Guignol).

Το 1770, ένας εικοσιτριάχρονος νεαρός, ο Dominique Seraphin, ιδρύει το μικρό του θέατρο στις Βερσαλλίες, όπου παρουσιάζει στιγμιότυπα με αρθρωτές φιγούρες, κυρίως για παιδιά (Lecucq 2009: 631).

Μετά από μερικά χρόνια απροσδόκητης επιτυχίας, το 1774, μεταφέρει υπό βασιλική προστασία το θέατρό του στο Παρίσι, στο Παλάι Ρουαγιάλ.

Το 1770, ένας εικοσιτριάχρονος νεαρός, ο Dominique Seraphin, ιδρύει το μικρό του θέατρο στις Βερσαλλίες, όπου παρουσιάζει στιγμιότυπα με αρθρωτές φιγούρες, κυρίως για παιδιά (Lecucq 2009: 631). Μετά από μερικά χρόνια απροσδόκητης επιτυχίας, το 1774, μεταφέρει υπό βασιλική προστασία το θέατρό του στο Παρίσι, στο Παλαί Ρουαγιάλ.

Καταφέρνει να επιβιώσει από την επανάσταση, ενώ η επιτυχία του θιάσου του συνεχίζεται από τους κληρονόμους για πολύ καιρό μετά τον θάνατό του. Την ίδια περίπου εποχή συναντάμε καλλιτέχνες που διατρέχουν το Παρίσι και την επαρχία και προτείνουν στον κόσμο να τους φτιάξουν την προσωπογραφία τους, σχεδιάζοντας σε χαρτί το περίγραμμα της σκιάς τους και κόβοντάς το.

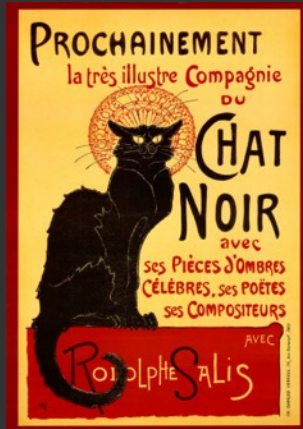
Το 1881, γίνονται τα εγκαίνια του καμπαρέ *Μαύρος Γάτος*, στη Μονμάρτρη. Στόχος των ιδρυτών του είναι να συγκεντρώσουν λογοτέχνες, πνευματικούς ανθρώπους, μουσικούς, καλλιτέχνες, για να βγουν στο φως άγνωστα ταλέντα. Στον *Μαύρο Γάτο* πρωτοεμφανίζεται ο Henri Rivière, ο οποίος θα οδηγήσει το θέατρο σκιών σε απίστευτη τεχνική τελειότητα, χρησιμοποιώντας μερικές φορές περισσότερους από 20 βοηθούς και μουσική που συνθέτουν διάφοροι από τους ταλαντούχους μουσικούς που συχνάζουν στο καμπαρέ. Το θέατρο σκιών γίνεται έτσι ένα νέο μέσο δραματικής έκφρασης, ποιητικό και με φαντασία (Jurkowski 1996b, Baze 1993). Οι σκιές χρησιμοποιήθηκαν σε πολλές θεατρικές παραστάσεις και επηρέασαν σημαντικά την Φαντασμαγορία.

Πρόκειται για προ-κινηματογραφική προβολή ιστοριών με φαντάσματα, που χρησιμοποιούσε ένα είδος μαγικού φανού για να προβάλλει εικόνες στον τοίχο ή σε μια ημιδιαφανή οθόνη, μαζί με καπνό και σκιές. Ο κινητός προβολέας επέτρεπε τη γρήγορη εναλλαγή των εικόνων, που περιελάμβαναν νεκροκεφαλές, σκελετούς, δαίμονες και φαντάσματα.

Την ίδια περίπου εποχή
συναντάμε καλλιτέχνες που
διατρέχουν το Παρίσι και
την επαρχία και προτείνουν
στον κόσμο να τους
φτιάξουν την
προσωπογραφία τους,
σχεδιάζοντας σε χαρτί το
περίγραμμα της σκιάς τους
και κόβοντάς το.

Το 1881, γίνονται τα εγκαίνια του καμπαρέ *Μαύρος Γάτος*. Στόχος των ιδρυτών του είναι να συγκεντρώσουν λογοτέχνες, πνευματικούς ανθρώπους, μουσικούς, καλλιτέχνες, για να βγουν στο φως άγνωστα ταλέντα.

Henri Rivière

Πολλά είναι τα κοινά στοιχεία του κουκλοθέατρου με την Κομέντια ντελ'Άρτε (Commedia dell'Arte), που εμφανίζεται παράλληλα με την ανάπτυξη του ακαδημαϊκού θεάτρου, με παραστάσεις που χαρακτηρίζονται από το στοιχείο του κωμικού και του αυτοσχεδιασμού.

Είναι ένα θέαμα που πρωταρχικά στηρίζεται στον ηθοποιό (με χιούμορ που αναδεικνύεται, στο μεγαλύτερο μέρος του, από τον εικαστικό σχεδιασμό και την κίνηση) και όχι στον συγγραφέα. Οι καλλιτέχνες της Κομέντια ντελ'Άρτε διαθέτουν υψηλό επίπεδο υποκριτικής ικανότητας, τεχνικής και πνευματικής ευστροφίας, συνδυάζοντας χορό, τραγούδι, μιμική και ακροβατικά. Η κίνηση του σώματος, η λεπτή χειρονομία, στοιχεία απαραίτητα για τη χρήση της μάσκας, είναι αναγκαία για την απόδοση της θεατρικής δράσης.

Pulliciniello.

Από τους ήρωες της Κομέντια ντελ' Άρτε, τον Αρλεκίνο, την Κολομπίνα και τον Πανταλόνε, προέρχονται οι ήρωες της αγγλικής παντομίμας του 19^{ου} αιώνα.

Ο Πουλτσινέλα, χαρακτηριστικός ήρωας της Κομέντια, είναι ο ναπολιτάνος μετανάστης, οξύθυμος και χορευταράς, γυναικάς, παμπόνηρος αλλά και παιχνιδιάρης.

Σε αυτόν το κουκλοθέατρο θα βρει τον ιδανικό λαϊκό ήρωά του, που θα διατηρήσει τα χαρακτηριστικά του, τα οποία με το πέρασμα του χρόνου γίνονται όλο και πιο έντονα. Από τόπο σε τόπο, οι θίασοι της Κομέντια φέρνουν την Ευρώπη σε επαφή με τις γκροτέσκο φιγούρες της ιταλικής κουλτούρας. Έτσι γεννιέται ο Παντς και η γυναίκα του, Τζούντι, ο Πεντρολίνο, που έγινε αργότερα ο κομψός Πιερό που ζωγράφισε ο Watteau, και ο μελαγχολικός Πιερότος του Παρισιού του 19^{ου} αιώνα (Hartnol 1980: 80). Οι γαντόκουκλες της Νάπολης και της Ρώμης διατηρούν πολλά χαρακτηριστικά της Κομέντια ντελ Άρτε: με βασικό ήρωα τον Πουλτσινέλα, έχουν μικρό μέγεθος και τα κείμενά τους είναι αυτοσχεδιαστικά και κωμικά.

Έτσι γεννιέται ο Παντς και η γυναίκα του, Τζούντι, ο Πεντρολίνο, που έγινε αργότερα ο κομψός Πιερό που ζωγράφισε ο Watteau, και ο μελαγχολικός Πιερότος του Παρισιού του 19^{ου} αιώνα (Hartnol 1980: 80).

Οι γαντόκουκλες της Νάπολης και της Ρώμης διατηρούν πολλά χαρακτηριστικά της Κομέντια ντελ Άρτε: με βασικό ήρωα τον Πουλτσινέλα, έχουν μικρό μέγεθος και τα κείμενά τους είναι αυτοσχεδιαστικά και κωμικά.

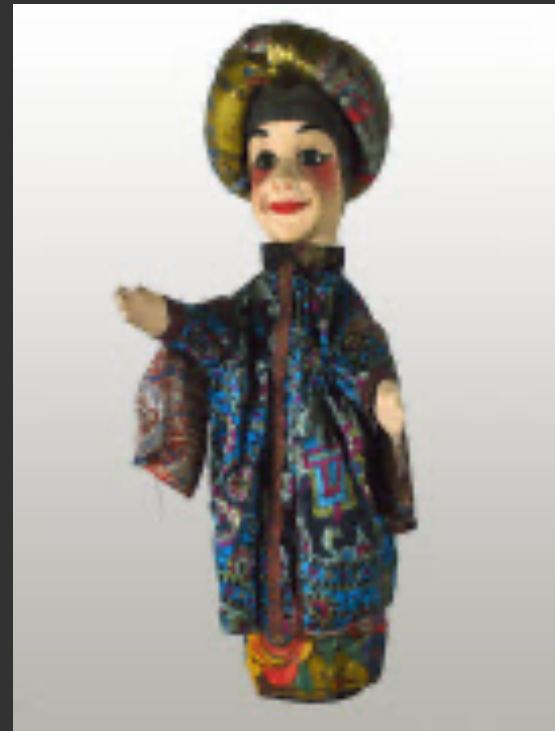

Detail from first photograph showing a "Punch and Toby" puppet show dated 1860s. (From George Speaight
Punch & Judy Collection)

<http://www.bbc.com/news/entertainment-arts-17895716>

Pollichinelle

Guignol

Σκαλιστό ξύλο σεντ 8,
Γερμανία. 18 "ύψος.
Χρονολογούνται γύρω
στο 1890

Punch, Judy, the Ghost, the Devil, Jack Ketch,

Punch and Judy

opera di pupi

Μια ξεχωριστή παραδοσιακή τεχνική που αναπτύχθηκε κυρίως στη Νότια Ιταλία και τη Σικελία, την όπερα ντι πούπι (opera di pupi).

Η θεματολογία της προερχόταν από τα μεσαιωνικά έπη και βασικός ήρωας ήταν ο Καρλομάγνος. Οι μαριονέτες είχαν κεφάλια σκαλισμένα σε ξύλο και αρθρωτά μέλη.

Ντυμένες με πανοπλίες και έχοντας σπαθί στο χέρι αναπαριστούσαν τις μάχες με τους Σαρακηνούς. Στην Ιταλία, αναπτύχθηκαν τρεις διαφορετικές σχολές πούπι (Pasqualino 1978).

Οι πούπι της Νάπολης έχουν ύψος περίπου ένα μέτρο και ο χειρισμός τους γίνεται με μια σιδερένια ράβδο στερεωμένη στο κεφάλι, που ελέγχει το κέντρο βάρους της κούκλας. Τα χέρια ελέγχονται με νήματα. Ανάλογα με την περιοχή οι κούκλες διαφέρουν μεταξύ τους: στην Κατάνια οι μαριονέτες έχουν ύψος περίπου 1 μέτρο και 20 εκατοστά, το γόνατο δεν έχει άρθρωση, κρατούν μόνιμα ένα σπαθί στο χέρι και οι χειριστές κινούν τις μαριονέτες από ψηλά.

Στο Παλέρμο έχουν ύψος 80 εκατοστά, η σιδερένια κεντρική ράβδος που ελέγχει το κεφάλι το διαπερνάει και είναι στερεωμένη στο μπούστο της μαριονέτας και το δεξί χέρι κινείται με νήμα (Leydi 1982).

opera di pupi

MIMMO CUTICCHIO

<http://www.operadeipupi.com/>

Museo Etnografico Siciliano Giuseppe Pitrè

Museo Internazionale delle Marionette Antonio Pasqualino Via Butera 1 - 90133 Palermo Pa

Museo dell'Opera dei Pupi Turi Grasso

Via nazionale per Catania 195 (frazione Capomulini) Acireale.

<http://www.operadeipupi.com/>

Museo Teatro dell'Opera dei Pupi Giarre **Museo Civico Vagliasindi** Randazzo

Teatro-Museo dei Pupi siciliani

Va Verdumai Caltagirone

